

Etelä-Pirkanmaan ilmasto- ja LUMO- ohjelma

Sisällys

Johdanto	3
01 Tausta	4
Kuntien ja kaupunkien rooli.....	6
Hinku, Energiatehokkuussopimus, Luontoviisaat kunnat.....	7
Ohjelman laatiminen	8
02 Tavoitteet	9
03 Nykytila ja aiempi kehitys	11
Päästölaskennan periaatteet.....	12
Päästöjen jakautuminen sektoreittain ja kuntakohtainen kehitys.....	14

04 Toimenpiteet	15
Teemat	16
Toimenpiteiden luokittelu	17
Keskeiset käsitteet.....	19
05 Seuranta ja raportointi	34
Toimenpiteiden seuranta, Ilmastobudjetointi, Työryhmät ja vastuuhenkilöt, Ohjelman päivittäminen.....	35
Lähteet	36

Johdanto

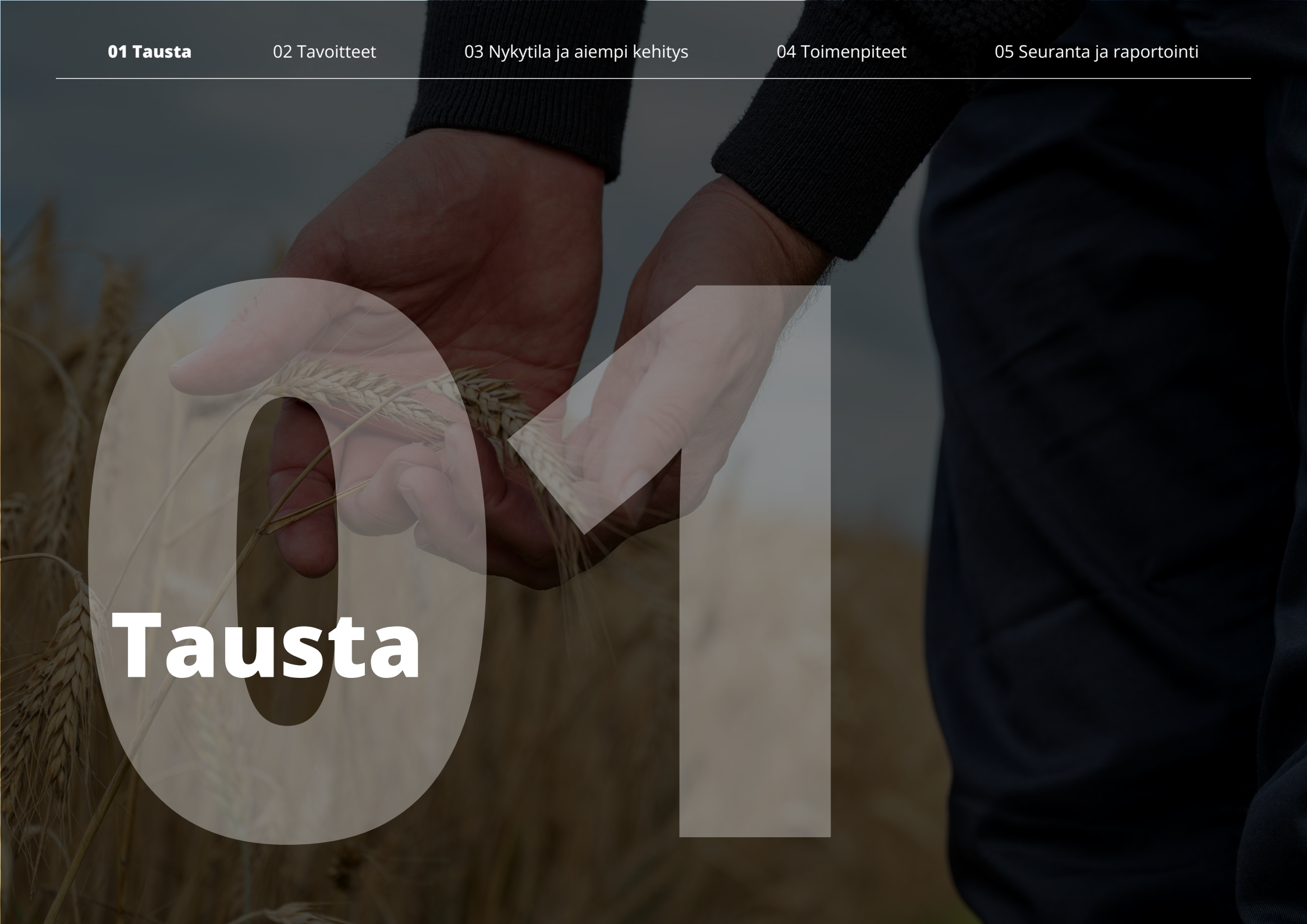
Etelä-Pirkanmaan kunnat Valkeakoski, Akaa, Pälkäne ja Urjala liittyivät yhdessä Hinku-verkostoon vuonna 2019 ja sitoutuivat tavoitteelliseen kasvihuonekaasupäästöjensä vähentämistä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen tueksi laadittiin vuonna 2020 yhteinen Etelä-Pirkanmaan ilmasto-ohjelma ja resurssiviisauden tiekartta vuosille 2020-2030. Ohjelman toimeenpanon tukena on vuodesta 2023 työskennellyt kuntien yhteinen ilmastoasiantuntija ja ohjelman tavoitteita on edistetty useilla yhteishankkeilla.

Vuoden 2020 jälkeen kuntien ilmastotyön toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi. Ukrainan sodan myötä energia-asiat nousivat uudella tavalla keskiöön, EU:n ilmastolainsäädäntö on kiristynyt ja vihreän siirtymän hankkeet sekä hiilinieluihin liittyvä keskustelu ovat korostaneet tarvetta uudistaa paikallisia ilmastotoimia. Globaalit kriisit ja sääntelymuutokset ovat osoittaneet ilmastotyön olevan päästövähennysten lisäksi myös varautumista ja uusien mahdollisuuksien hyödyntämistä. Toisaalta julkisen talouden tiukkuus haastaa kunnianhimoista ilmastotyötä kunnissa. HINKU-tavoitteen määräaika lähestyy, ja sen saavuttaminen

on vuosi vuodelta entistä haastavampaa. Samaan aikaan on välttämätöntä luoda näkymää myös vuoden 2030 jälkeiseen ilmastotyöhön.

Ilmastotyön rinnalle on viime vuosina entistä vahvemmin noussut luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Valkeakoski, Akaa ja Urjala liittyivät vuonna 2023 tavoitteelliseen luontotoimintaan tähtäävään Luontoviisaat kunnat-verkostoon ensimmäisten suomalaiskuntien joukossa. Ilmastotyöllä ja luonnon monimuotoisuuden edistämällä on monia yhtymäkohtia ja tästä syystä myös LUMO-työtä tehdään Etelä-Pirkanmaalla tiiviissä kuntien välisessä yhteistyössä.

Uudistettu Etelä-Pirkanmaan ilmasto- ja LUMO-ohjelma kokoaa yhteen kuntakohtaiset toimenpiteet ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Toimenpiteitä osoitetaan myös ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Ohjelma ei rajoitu tiettyihin vuosiin vaan sen tarkoituksena on olla säännöllisesti päivittyvä. Toimenpiteiden toteutumisesta seurataan vuosittain ja ohjelman sisältö päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa.

Tausta

Ilmastonmuutos ja luontokato ovat aikamme suurimpia maailmanlaajuisia ympäristökriisejä, joiden vaikutus ulottuu luonnon lisäksi talouteen ja ihmisten hyvinvointiin. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttävät toimia kaikilla tasoilla.

Kansainvälisen ilmastopolitiikan perustan muodostaa Pariisin ilmastopöytäkirja, jonka tavoitteena on rajoittaa maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahteen asteeseen ja pyrkiä rajoittamaan se 1,5 asteeseen. Sopimuksen linjauksia täydentävät EU:n ja Suomen omat ilmastotavoitteet. Suomen ilmastolaissa on asetettu tavoite hiilineutraaliudesta eli päästöjen ja nielujen tasapainosta vuoteen 2035 mennessä.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamista ohjaavat YK:n biodiversiteettisopimus ja Kunming–Montrealin biodiversiteettikehys. Kansainvälisenä tavoitteena on pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä ja kääntää kehitys elpymisen polulle vuoteen 2050 mennessä. EU:n biodiversiteettistrategia linjaa toimet luontokadon pysäyttämiseksi unionin alueella. Suomessa valmistellaan kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa, joka ohjaa tavoitteiden toteuttamista myös paikallistasolla.

Kuntien ja kaupunkien rooli

Kunnilla ja kaupungeilla on tärkeä rooli ilmast- ja luontotavoitteiden saavuttamisessa, sillä merkittävä osa kasvihuonekaasupäästöihin, hiilinieluihin, sopeutumiseen ja luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavista ratkaisuista tehdään paikallistasolla.

- Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus ohjaavat liikkumista, rakentamista ja hiilinielujen säilymistä.
- Toimitilojen ja yhdyskuntatekniikan rakentamisessa, korjaamisessa ja kunnossapidossa voidaan edistää energia- ja materiaallitehokkuutta sekä kiertotaloutta.
- Hankinnoissa voidaan vaikuttaa esimerkiksi koneiden, laitteiden, palvelujen ja ruuan ilmast- ja luontovaikutuksiin merkittävästi.
- Koulutuksen ja vapaa-ajan palveluiden kautta kunnat vahvistavat ekososiaalista siivistystä ja tukevat kestävien elämäntapojen juurtumista.

- Kunnissa varaudutaan ilmastomuutoksen vaikutuksiin, kuten lisääntyviin sademääriin, lämpöaaltoihin ja hyönteistuhoihin.
- Luonnon monimuotoisuutta voidaan vahvistaa esimerkiksi suojelemalla arvokkaita elinympäristöjä, lisäämällä viheralueita, torjumalla haitallisia vieraslajeja sekä hoitamalla metsiä kestävästi.

Ilmast- ja luontotyö kytkeytyvät vahvasti toisiinsa ja niillä on suoria yhteyksiä myös alueiden viihtyisyyteen, asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen sekä paikalliseen elinvoimaan.

Hinku

Etelä-Pirkanmaan kunnat Valkeakoski, Akaa, Pälkäne ja Urjala päättivät vuonna 2019 liittyä Hinku-verkostoon ja laatia yhteisen seudullisen ilmasto-ohjelman. HINKU-verkosto kokoaa yhteen ilmastotyön edelläkävijäkuntia, jotka sitoutuvat tavoittelemaan kasvihuonekaasupäästöjensä vähentämistä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Verkosto on syntynyt Suomen ympäristökeskuksen vuonna 2008 käynnistämästä *Kohti hiilineutraalia kuntaa* -hankkeesta, jossa kunnat, yritykset, asukkaat ja asiantuntijat kehittävät yhdessä käytännön ratkaisuja päästöjen hillitsemiseksi.

Pirkanmaa on Hinku-maakuntana asettanut maakunnalliseksi tavoitteeksi vähentää 80 prosenttia kasvihuonekaasupäästöjä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasoon verraten. Etelä-Pirkanmaan ilmasto- ja LUMO-ohjelman tarkoituksena on tukea tätä tavoitetta ja vauhdittaa alueen omaa ilmastotyötä yhteisillä linjauksilla ja toimenpiteillä.

Energiatehokkuussopimus

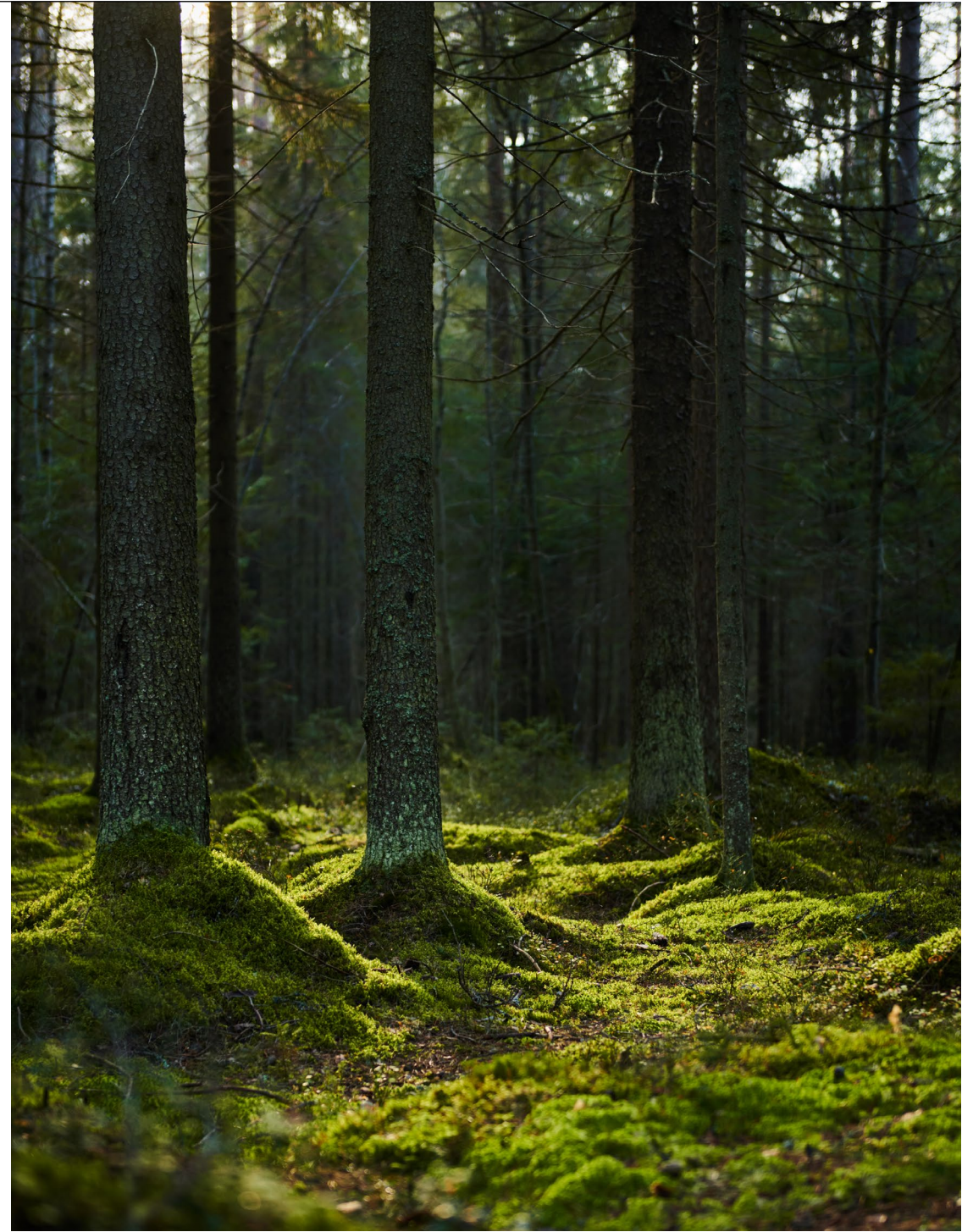
Etelä-Pirkanmaan kunnat ovat mukana valtakunnallisessa Julkisen alan energiatehokkuussopimuksessa kaudella 2026–2035. Sopimus on keskeinen osa Suomen energia- ja ilmastostrategiaa, jonka kautta kunnat sitoutuvat parantamaan energiatehokkuuttaan ja raportoimaan vuosittain toteutetuista energiansäästötoimista. Sopimukseen kuulumista edellytetään Hinku-verkoston kunnilta.

Luontoviisaat kunnat

Valkeakoski, Akaa ja Urjala liittyivät vuonna 2023 Luontoviisaat kunnat -verkostoon ja sitoutuivat vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta omassa toiminnassaan. Suomen ympäristökeskuksen ja Kuntaliiton koordinoima verkosto tukee kuntia luontokadon pysäyttämisessä, hyvien käytäntöjen jakamisessa ja tavoitteellisen LUMO-työn viemisessä osaksi kunnan päätöksentekoa.

Ohjelman laatiminen

Ilmasto- ja LUMO- ohjelman laatimista varten toteutettiin kuntien yhteinen ilmasto-ja luontokysely, johon saatiin 166 vastausta. Vastauksissa korostui erityisesti luonnon monimuotoisuuden merkitys. Luonnon monimuotoisuus koettiin tärkeäksi paikalliseksi teemaksi, johon asukkaiden ja kunnan toimilla nähtiin suoraa vaikutusta. LUMO-työn nykytilan ja tulevaisuuden mahdollisuuksien kartoittamiseksi teetettiin jokaisessa neljässä kunnassa opinäytetyöt. Ilmasto- ja LUMO-ohjelmaa on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä viranhaltijoiden kanssa. Olemassaolevia toimenpiteitä on tarkennettu ja uusia toimenpiteitä on ideoitu yhteisissä työpajoissa sekä toimialakohtaisissa haastatteluissa. Toimenpiteiden sisältöä on vielä tarkennettu kunta- ja toimialakohtaisesti, jotta toimenpiteet sopivat kunkin yksikön mahdollisuuksiin ja lähtökohtiin.

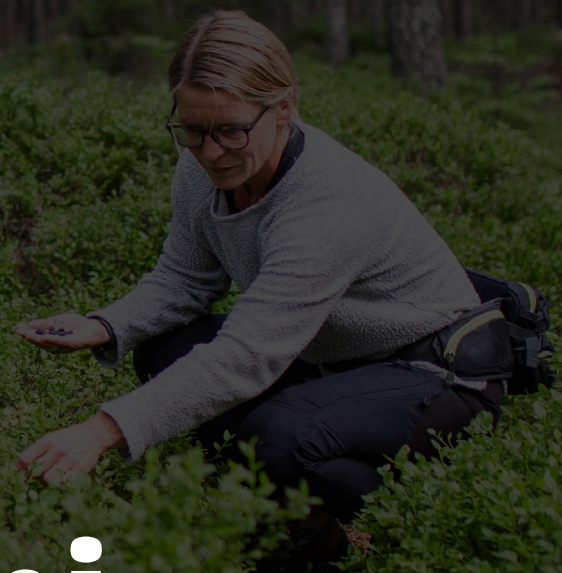
Tavoitteet

Etelä-Pirkanmaan kunnat pitävät edelleen kiinni Hinku-verkoston tavoitteesta vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosenttia vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Kunnissa kuitenkin tunnistetaan, että tavoite on erittäin kunnianhimoinen ja monilta osin kuntien omien toimien ulottumattomissa. Ilmastotyö jatkuu myös vuoden 2030 jälkeen ja ohjelman avulla luodaan näkymää myös pitkän aikavälin toimiin.

Ohjelman tarkoituksena on osoittaa ne konkreettiset toimenpiteet, joita Etelä-Pirkanmaan kunnat yhdessä konserniyhtiöidensä kanssa toteuttavat alueillaan ilmastovaikutusten vähentämiseksi, luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumisen vahvistamiseksi. Työtä tehdään tiiviissä kuntien välisessä yhteistyössä sekä osallistumalla aktiivisesti maakunnallisiin ja kansallisiin verkostoihin. Yritysten ja asukkaiden rooli ilmasto- ja luontotyössä tunnistetaan keskeiseksi. Kuntien rooli onkin toimia esimerkkinä, tiedon välittäjänä ja yhteistyön mahdollistajana.

Etelä-Pirkanmaan kunnat eivät toistaiseksi aseta erillistä hiilinielutavoitetta. Ohjelmaan kuitenkin sisältyy maankäytön hiilitaseen vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Kustannustehokkaan ja luotettavan kuntatason hiilitaselaskennan kansallista kehitystä seurataan ja mahdollisuutta asettaa hiilinielutavoite tarkastellaan ohjelman seuraavan päivityksen yhteydessä. Luonnon monimuotoisuudelle ei määritellä yhtä yhteistä kattotavoitetta. LUMO-työn edistystä seurataan ohjelman toimenpiteille asetettujen mittareiden kautta.

A woman with blonde hair and glasses, wearing a grey sweater and dark pants, is crouching in a forest. She is holding a small blueberry in her hand and looking at it. The forest floor is covered with green moss and small plants. In the background, there are tall, thin trees.

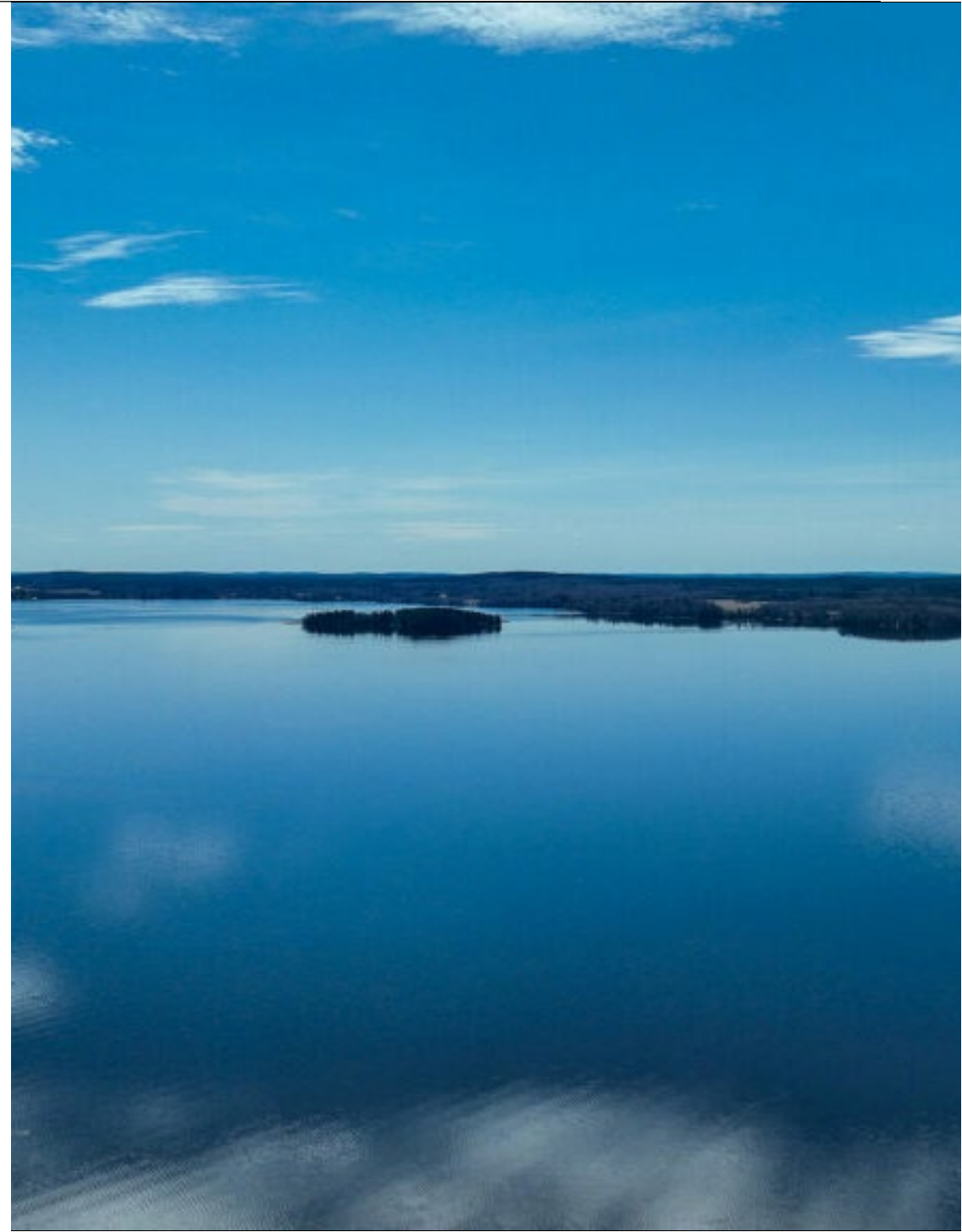
Nykytila ja aiempi kehitys

Päästölaskennan periaatteet

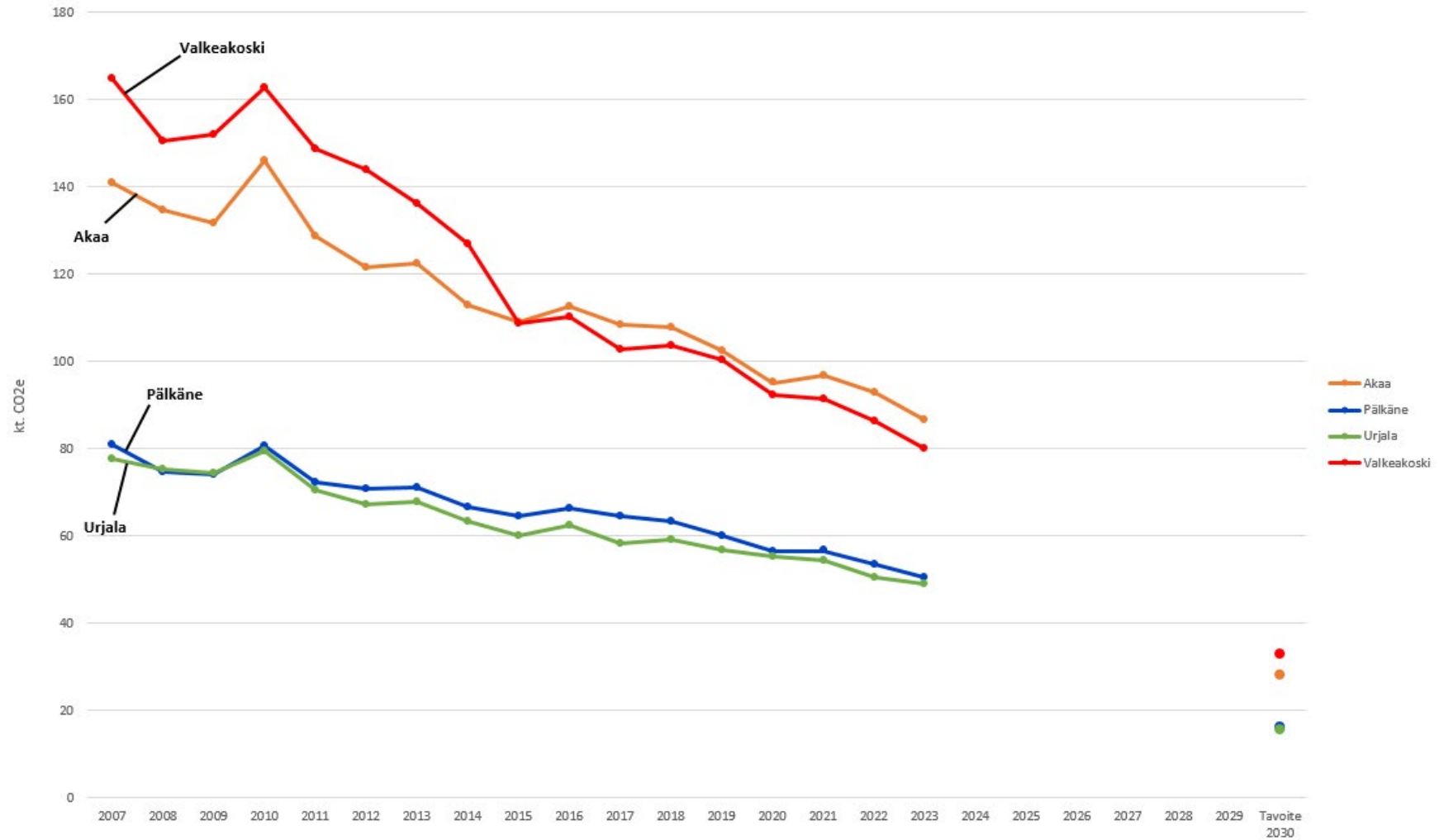
Etelä-Pirkanmaan kunnissa seurataan Suomen ympäristökeskuksen tuottamaa Hinku-tavoitteiden seurantaan tarkoitettua kasvihuonekaasupäästölasientaa. Hinku-laskentasääntöjen mukaisesti kunnan päästöihin ei sisällytetä päästökauppaan kuuluvien teollisuuslaitosten polttoaineiden käyttöä, teollisuuden sähkönkulutusta, teollisuuden jätteiden käsittelyn päästöjä eikä kuorma-, paketti- ja linja-autojen läpiajoliikennettä. Lisäksi kunnalle hyvitetään alueella tuotetusta tuulivoimasta vuosittaisen sähkön päästökertoimen mukainen päästövähennys.

Hinku-laskenta perustuu ALas-malliin, jonka lähtökohtana ovat alueen tuotantoperusteiset päästöt. Malli huomioi kuitenkin myös kulutukseen perustuvia toimintoja riippumatta niiden maantieteellisestä syntypaikasta. Laskenta vastaa pääpiirteissään kansainvälistä GHG Protocolin GPC-standardin perustasoa, mutta sitä on täydennetty maatalouden, alueen rajojen ulkopuolelle ulottuvan henkilöautoliikenteen, F-kaasujen ja verkostohävikin osalta. (Syke 2025.)

Syken päästölaskennat valmistuvat reilun vuoden viiveellä, minkä vuoksi tuoreimmat käytettävissä olevat tiedot eivät kata aivan viimeisimpiä vuosia.

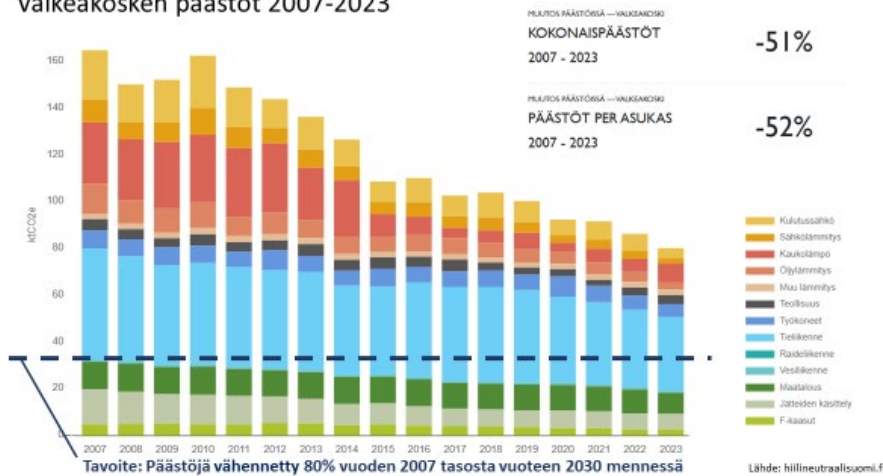

Kuntien päästöt Hinku-laskennalla

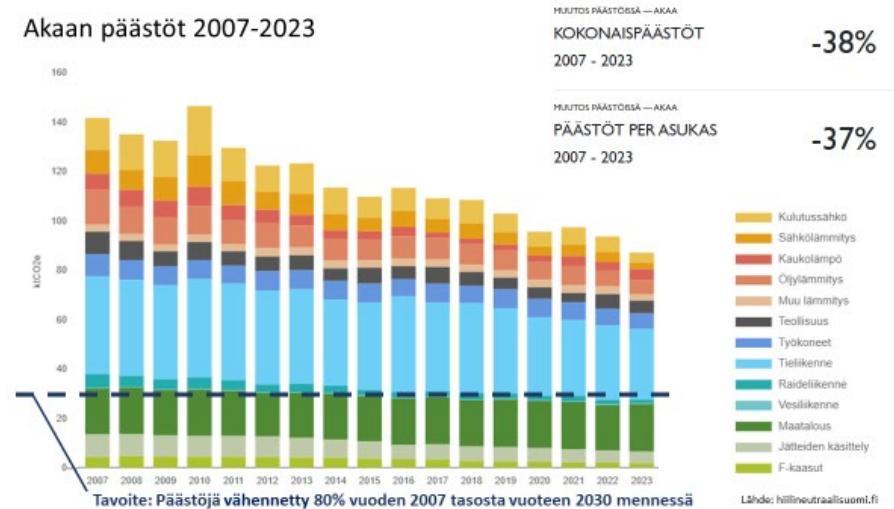

Päästöjen jakautuminen sektoreittain ja kuntakohtainen kehitys

Valkeakosken päästöt 2007-2023

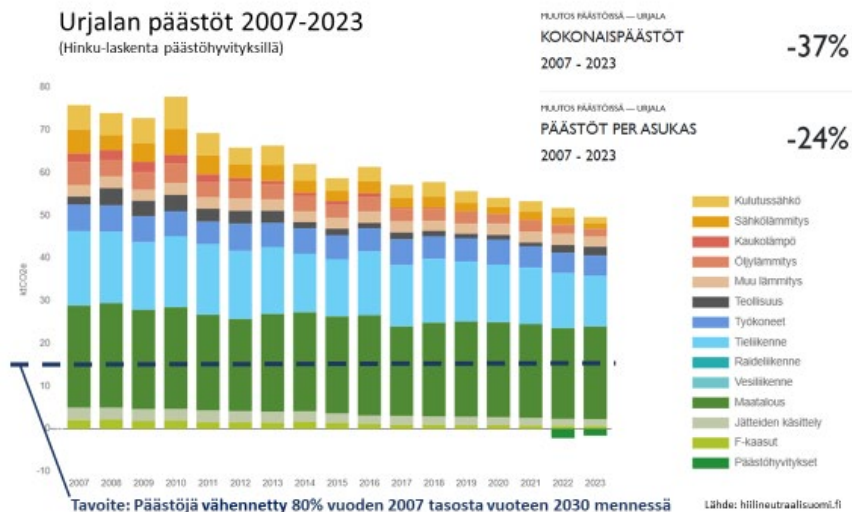

Akaan päästöt 2007-2023

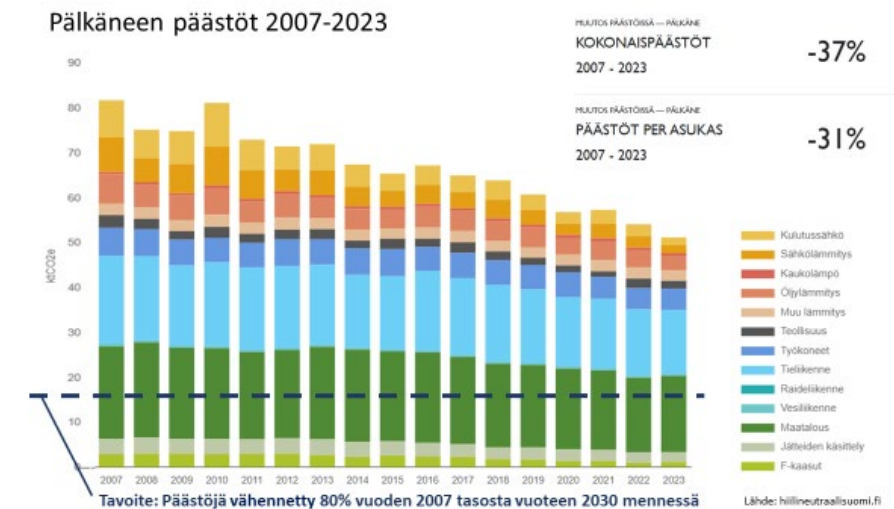

Urjalan päästöt 2007-2023

(Hinku-laskenta päästöhyvityksillä)

Pälkäneen päästöt 2007-2023

04

Toimenpiteet

Teemat

Etelä-Pirkanmaan ilmasto- ja LUMO-ohjelman toimenpiteet on jaettu viiteen teemaan.

1. Energiantuotanto ja -kulutus

Teeman toimenpiteet keskittyvät energian säästöön, energiatehokkuuden parantamiseen ja uusiutuvan energian lisäämiseen. Toimenpiteet kattavat myös kuntien omistamien energia- ja vuokra-asuntoyhtiöiden toimia.

2. Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne

Kestävä liikkuminen ja ilmastoystävällinen yhdyskuntarakenne ovat kunnille keskeisiä keinoja päästöjen vähentämisessä. Teemassa tarkastellaan esimerkiksi liikennejärjestelyjä, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä, joukkoliikenteen kehittämistä sekä maankäytön ratkaisuja, joilla vähennetään liikkumistarvetta tai sopeutetaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

3. Kiertotalous ja materiaalitehokkuus

Kiertotalousajattelussa pyritään minimoimaan neitseellisten luonnonvarojen käyttö ja pidentämään materiaalien, tuotteiden ja rakenteiden elinkaarta. Materiaalitehokkuudella pyritään siihen, että samoista resursseista saadaan enemmän hyötyä ja syntyvä hukka minimoidaan. Kunnat voivat edistää teemaa esimerkiksi rakentamisessa, ruokapalveluissa ja muissa hankinnoissa, sekä hyödyntämällä erilaisia yhteiskäyttöratkaisuita.

4. Kasvatus, osallisuus ja yhteistyö

Ilmasto- ja luontotyö edellyttää kaikkien toimijoiden osallistumista. Teeman toimenpiteissä painopisteinä ovat varhaiskasvatus ja koulut, asukkaiden osallistumisen tukeminen sekä yhteistyö yritysten, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

5. Luonnon monimuotoisuus ja hiilinielut

Uutena kokonaisuutena ohjelmassa huomioidaan luonnon monimuotoisuuden ja hiilinielujen vahvistaminen. Teeman toimenpiteet tukevat luonnon monimuotoisuutta ja vahvistavat metsien, maaperän ja vesistöjen kykyä sitoa hiiltä. Toimenpiteet edistävät samalla ilmastonmuutokseen sopeutumista ja alueiden viihtyisyyttä.

Toimenpiteiden luokittelu

Ilmasto- ja LUMO-ohjelman toimenpiteitä on teeman lisäksi luokiteltu vaikuttavuuden, kustannusten ja kunnianhimon tason mukaan.

Vaikuttavuus kertoo arvion siitä, kuinka suuri merkitys toimenpiteellä on kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, nielujen lisäämiseen tai luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Vaikuttavuus on jaettu kolmeen tasoon liikennevalomallilla:

matala = vihreä

keskitaso = keltainen

korkea = punainen

Kustannukset-kohdassa on arvio toimenpiteen toteutuksesta aiheutuvista menoista. Luokittelu on nelitasoinen ja summat suuntaa antavia:

€+ = säästää heti

€ = pieni kustannus (0–9 999 €)

€€ = keskisuuri kustannus (10 000–99 999 €)

€€€ = merkittävä kustannus (100 000 €+)

S-symboli kertoo, liittyykö toimenpide ilmastonmuutoksen aiheuttamiin muutoksiin sopeutumiseen.

Kunnianhimon taso kuvaa toimenpiteen vaativuuden astetta.

1. Perustaso

Lakisääteiset ja vakiintuneet toimenpiteet, jotka ovat osa kunnan normaalia arjen toimintaa. Tarkoitus on ylläpitää nykytila tai noudattaa vähimmäistason velvoitteita.

Esimerkkejä:

- Valaistuksen LED-vaihdot
- Sähköautojen latauspisteiden lisääminen
- Niittyjen perustaminen

2. Lisätoimet

Toimenpiteet, jotka laajentavat jo käytössä olevia käytäntöjä tai tuovat kokonaan uusia ratkaisuja kunnianhimon nostamiseksi. Toimet voivat vaatia lisäresursseja, uudenlaista yhteistyötä tai rohkeampaa suunnittelua.

Esimerkkejä:

- Uusiutuvan energian lisääminen kunnan kiinteistöissä
- Biohiilen hyödyntäminen maanparannusaineena
- Asukkaiden osallistaminen kunnan viheralueiden hoitoon

3. Ihannetila

Innovatiiviset ja kauaskantoiset toimenpiteet, jotka edustavat uusia toimintatapoja ja voivat tuoda merkittäviä vaikutuksia pitkällä aikavälillä. Toimenpiteet voivat edellyttää suuria investointeja, lainsäädännön muutoksia tai paikallisten asenteiden ja toimintatapojen perusteellista muutosta.

Esimerkkejä:

- Kuntien yhteinen ilmasto- ja LUMO vaiheyleiskaava
- Ekologinen kompensatio
- Järven ennallistaminen

Keskeiset käsitteet

Bioenergia on uusiutuvaa, hiilidioksidineutraaliksi määriteltävää energiaa, jota saadaan biomassoista, kuten puusta, peltokasveista ja bioperäisistä jätteistä.

Biohiili on biomassasta valmistettua hiiltä, joka sitoo hiiltä pitkäaikaisesti ja parantaa esimerkiksi maaperän rakennetta ja vedenpidätyskykyä.

Hiilidioksidi on yleisin ihmisen toiminnasta aiheutuva ilmaston lämpenemistä kiihdyttävä kasvihuonekaasu, jota syntyy erityisesti fossiilisten polttoaineiden, kuten hiilen, öljyn ja kaasun käytöstä.

Hiilijalanjälki kuvaa toiminnan, tuotteen, yrityksen tai organisaation aiheuttamia ilmastopäästöjä (hiilidioksidi ja muut merkittävät kasvihuonekaasut).

Hiilineutraalius tarkoittaa tilannetta, jossa ilmakehään tuotetaan vain sen verran hiilidioksidipäästöjä, kuin niitä voidaan sitoa. Hiilineutraali toiminta tai tuote ei muuta ilmakehän hiilipitoisuutta, eli toiminnan nettohiilijalanjälki on nolla.

Hiilinielu on prosessi tai järjestelmä, joka sitoo ilmakehästä hiilidioksidia enemmän kuin vapauttaa sitä. Luonnollisia hiilinieluja ovat esimerkiksi metsät, meret ja kosteikot, jotka poistavat hiiltä ilmakehästä kasvien yhteyttämisen ja ekosysteemien toiminnan kautta. Myös ihmisen toimet, kuten metsitykset ja maaperän hiilen sidontaa parantavat viljelymenetelmät, voivat vahvistaa hiilinieluja.

Hiilivarasto on paikka tai rakenne, johon hiiltä on kertynyt ja jossa se pysyy pitkään poissa ilmakehästä. Hiilivarastoja ovat esimerkiksi maaperä, turvealueet, pitkäikäiset puutuotteet ja geologiset muodostumat. Hiilivarastojen hupeneminen, kuten metsien hakkuut tai turvemaiden ojitus, vapauttaa varastoitunutta hiiltä takaisin ilmakehään.

Hinku-verkosto on Suomen ympäristökeskuksen koordinoima ilmastotyön edelläkävijäkuntien verkosto, joka tähtää 80 % päästövähennykseen vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Ilmastobudjetti on työkalu, jolla seurataan ja ohjataan päästövähennystavoitteiden toteutumista samalla tavoin kuin talousbudjetilla seurataan rahankäyttöä.

Ilmastovaikutus tarkoittaa jonkin toimenpiteen tai päätöksen aiheuttamaa vaikutusta ilmastoon. Se kuvaa miten kyseinen asia joko lisää ilmastomuutosta kiihdyttäviä tekijöitä (esim. hiilidioksidin, metaanin tai dityppioksidin päästöjä) tai vähentää niitä (esim. sitomalla hiiltä metsiin tai turvemaihin, vähentämällä energiankulutusta tai lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä).

Kasvihuonekaasupäästöt ovat ihmisen toiminnasta syntyviä kaasuja, kuten hiilidioksidi, metaani ja dityppioksidi, jotka voimistavat luonnollista kasvihuoneilmiötä ja lämmittävät ilmastoa.

Kestävä kehitys on kehitystä, joka turvaa nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnin ottaen huomioon ympäristön, talouden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden.

Kysyntäjousto on sähkönkulutuksen siirtämistä tai vähentämistä kulutushuippujen aikana, mikä tehostaa energiajärjestelmän toimintaa ja mahdollistaa päästöjen vähentämisen.

Luonnon monimuotoisuus (LUMO, biodiversity) tarkoittaa lajien sisäistä perinnöllistä muuntelua, lajien runsautta sekä niiden elinympäristöjen monimuotoisuutta. Luonnon monimuotoisuus ylläpitää ekosysteemien toimintaa ja sopeutumiskykyä.

Materiaalitehokkuus kuvaa materiaalien käytön optimointia siten, että vähemmillä raaka-aineilla ja pienemmällä ympäristökuormituksella tuotetaan sama palvelu tai tuote.

Resurssiviisaus tarkoittaa luonnonvarojen ja energian kestävää ja harkittua hyödyntämistä niin, että kulutus pysyy maapallon kantokyvyn rajoissa. Resurssiviisaudessa kulutusta tarkkaillaan resurssitehokkuutta kokonaisvaltaisemmin koko yhteiskunnan tasolla.

Ekologiset yhteydet ovat luonnon alueita yhdistäviä käytäviä tai vyöhykkeitä, jotka mahdollistavat eliölajien liikkumisen, leviämisen ja elinvoimaisuuden säilymisen.

01 Tausta

02 Tavoitteet

03 Nykytila ja aiempi kehitys

04 Toimenpiteet

05 Seuranta ja raportointi

Valkeakosken toimenpiteet

Energiantuotanto ja -kulutus

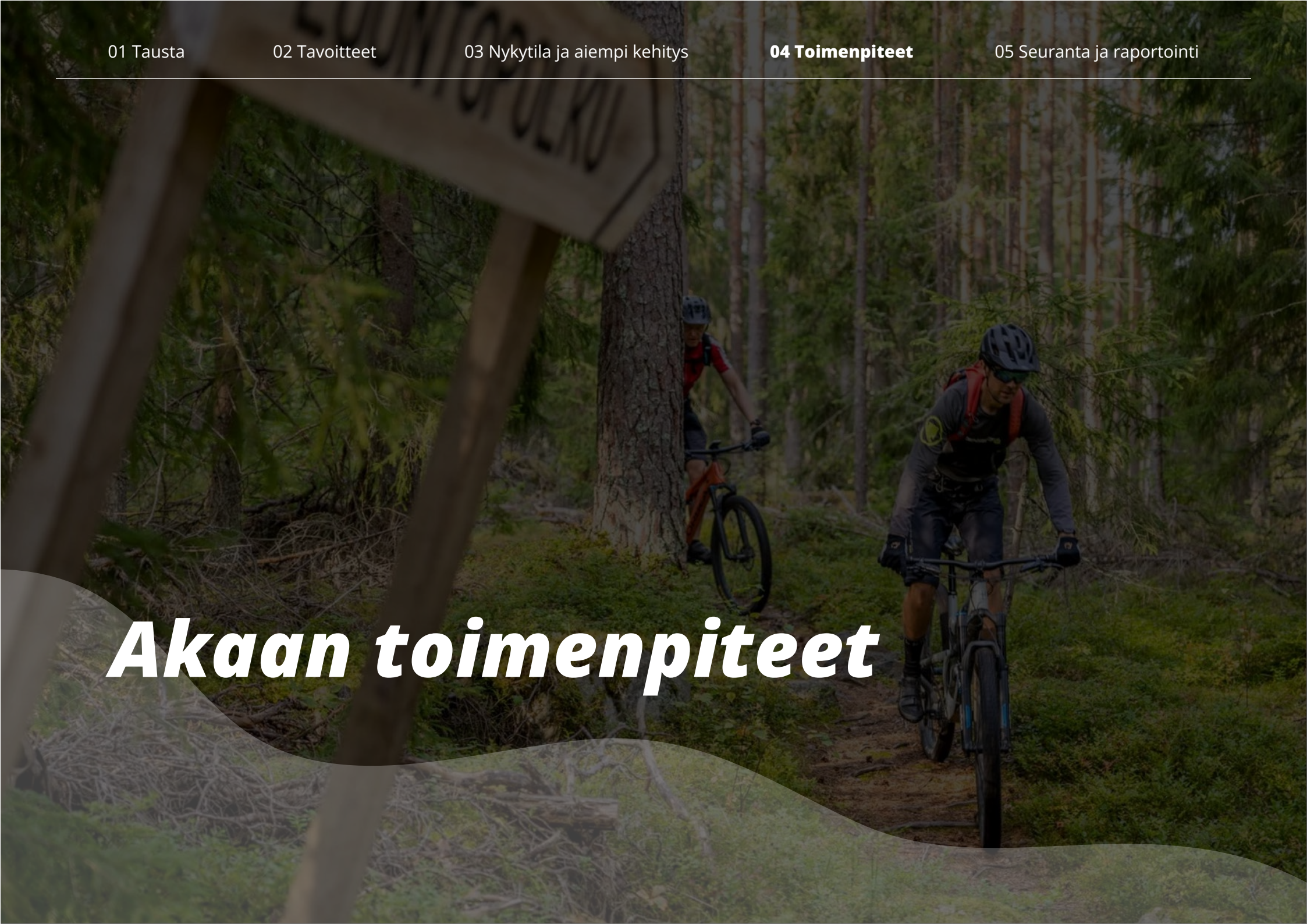
Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne

Kiertotalous ja materiaalitehokkuus

Kasvatus, osallisuus ja yhteistyö

Luonnon monimuotoisuus ja hiilinielut

Akaan toimenpiteet

A photograph of two mountain bikers riding on a dirt trail in a forest. The biker in the foreground is wearing a black helmet, a grey long-sleeved shirt, and black shorts, riding a blue and black mountain bike. The biker in the background is wearing a red shirt and a black helmet, riding an orange mountain bike. A wooden signpost is visible in the foreground on the left, partially obscuring the view. The background is a dense forest of tall, thin trees.

01 Tausta

02 Tavoitteet

03 Nykytila ja aiempi kehitys

04 Toimenpiteet

05 Seuranta ja raportointi

Urjalan toimenpiteet

01 Tausta

02 Tavoitteet

03 Nykytila ja aiempi kehitys

04 Toimenpiteet

05 Seuranta ja raportointi

Pälkäneen toimenpiteet

01 Tausta

02 Tavoitteet

03 Nykytila ja aiempi kehitys

04 Toimenpiteet

05 Seuranta ja raportointi

05

Seuranta ja raportointi

Toimenpiteiden seuranta

Ohjelman toimenpiteiden toteutumista seurataan kuntakohtaisesti ilmastovahti-palveluissa.

<https://ilmastovahti.valkeakoski.fi/>

<https://ilmastovahti.aka.fi/>

<https://ilmastovahti.palkane.fi/>

<https://ilmastovahti.urjala.fi/>

Ilmastobudjetointi

Jokainen kunta esittää kullekin talousarviovuodelle ilmasto- ja LUMO-työhön kohdistuvat käyttötalouden ja investointien erät ilmastobudjetissa. Ilmastobudjetti liitetään talousarvion taustoittavaan osaan ja ilmastobudjetin toteuma esitetään tilinpäätöksessä. Puolen vuoden osavuosisikatsauksen yhteydessä esitetään ajankohtaiset päästö- ja energiatiedot sekä yleiskatsaus alkuvuoden toimenpiteiden tilanteesta.

Työryhmät ja vastuuhenkilöt

Jokaisessa kunnassa kokoontuu ilmasto- ja LUMO-työtä koordinoiva poikkihallinnollinen työryhmä vähintään kahdesti vuodessa.

Etelä-Pirkanmaan yhteistyön käytäntöjä ja kehittämistä ohjaa 4 kertaa vuodessa kokoontuva Etelä-Pirkanmaan ilmastotyöryhmä. Työryhmään kuulu edustaja kustakin kunnasta.

Ilmasto- ja LUMO-ohjelman toimenpiteiden toteutuksesta ja ilmastovahdin päivittämisestä vastuussa olevat yhteyshenkilöt tapaavat kahdesti vuodessa. Tapaamisten teemana on ilmasto- ja LUMO-työn kehittäminen ja raportointi sekä parhaiden käytäntöjen jakaminen.

Ohjelman päivittäminen

Ilmasto- ja LUMO -ohjelman päivitystarvetta seurataan ja toimenpiteet päivitetään vähintään kerran valtuustokaudessa.

Lähteet

Hiilineutraalisuomi.fi SYKE - kuntien ja alueiden khk-päästöt Haettu osoitteesta <https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/> 8.9.2025.

Syke. (2025). Haettu osoitteesta <https://hiilineutraalisuomi.syke.fi/paastotieto/paastotiedot-ja-indikaattorit/kuntien-kayttoperaiset-paastot-ja-ilmastoindikaattorit/kayttoperusteisen-paastolaskennan-menetelma/> 8.9.2025.

Kuva sivulla 5: palkane.fi

Kuva sivulla 6: valkeakoski.fi

Kuva sivulla 12: palkane.fi

Kuva sivulla 15: valkeakoski.fi

Kuva sivulla 21: valkeakoski.fi

Kuva sivulla 28: akaa.fi

Kuva sivulla 30: urjala.fi

Kuva sivulla 32: palkane.fi

Kuva sivulla 34: valkeakoski.fi

Kuva sivulla 35: akaa.fi

Kuva sivulla 36: urjala.fi

